

Externí příspěvky a další informace

Ilke Borowski, Univerzita Osnabrück:
Vysoký potenciál pro zapojení veřejnosti v povodí Labe – případová studie HarmoniCOP byla ukončena

Labe se dotýká mnoha subjektů. V povodí o ploše necelých 150 000 km² se setkávají různé způsoby využívání jako například zemědělství, ochrana niv nebo vypouštění odpadních vod z městských čistíren. Tyto se občas doplňují, jindy si mezi sebou konkurují. Rámcová směrnice řeší tuto situaci požadavkem na zapojení všech zainteresovaných stran.

Projekt HarmoniCOP (Harmonizing Collaborative Planning, viz www.harmonicop.info) vychází z toho, že úspěch procesu zapojení veřejnosti závisí v podstatné míře na tom, zda proběhne proces sociálního učení. Sociální učení znamená, že partneri, podílejší se na tomto procesu, jsou schopni lépe se vcítit do pozice druhé strany, čímž vzniká společná perspektiva k řešení situace. Takové zlepšení vzájemného pochopení podporuje úspěšné a společně hledání řešení problémů. Zpravidla se tím také zvyšuje ochota ke kompromisům.

Za podpory MKOL zpracovaly univerzita v německém Osnabrücku a Ústav pro mezinárodní a evropskou environmentální politiku Ecologic v Berlíně v povodí Labe německou případovou studii HarmoniCOP, ve které bylo zapojení veřejnosti do implementace Rámcové směrnice analyzováno na různých úrovních. Zatímco regionální úrovní byly exemplárně sledovány přístupy v Braniborsku a Durynsku, na národní a mezinárodní úrovni šlo o odhad potenciálu pro úspěšné zapojení veřejnosti.

V mezinárodním povodí, jako je například povodí Labe, je pro všechny zúčastněné strany velmi obtížné orientovat se v množství úřadů a (potenciálních) zájmových skupin, což je dáno již rozlohou povodí. Případová studie ukázala, že přes komplexní strukturu existuje v povodí Labe dobrý potenciál pro zapojení veřejnosti. Mnoho aktérů – nikoliv pouze z oblasti životního prostředí a zemědělství – projevuje zájem podílet se na implementaci Rámcové směrnice. Zpravidla jsou ale kapacity (finanční, časové, odborné) pro aktivní účast velmi omezené. Příklady z regionální i mezinárodní úrovně dokumentují, že právě z hlediska sociálního učení je základem pro úspěch transparentní struktura všech procesů zapojení veřejnosti.

Výstupy z uvedené studie a ostatních 8 studií budou koncem roku 2005 shrnuty do příručky, která by měla kompetentním úřadům pomoci lépe využívat potenciál procesů sociálního učení při zapojení veřejnosti. Kompletní zprávu z případové studie (včetně resumé v němčině) a zprávy z dalších 8 studií si můžete stáhnout z webových stránek www.harmonicop.info.

Michael Bender, Zelená Liga:
Ekologické organizace a Rámcová směrnice pro vodní politiku v povodí Labe

V roce 2003 udělila MKOL zástupcům z oblasti zemědělství, průmyslu a ekologických organizací statut pozorovatelů na plenárních zasedáních MKOL. Pozorovatelé mohou být nominováni také do pracovních skupin. Tato možnost využívají doposud ovšem pouze německé ekologické organizace. V praxi mohou nominované osoby nejen naslouchat dění na poradách, ale také toto dění komentovat a předkládat vlastní návrhy. Tento přístup – pokud nepesahuje rámec programu jednání – je dokonce výslovně požadován.

Přijmením na německé straně neexistuje žádná možnost přímé spolupráce na úrovni národní části povodí, kde práce v souvislosti s implementací Rámcové směrnice koordinuje Společenská oblast povodí Labe (FGG Elbe). Zde poskytuje 10 spolkových zemí v různé míře různé možnosti. Příkladem pro celou Evropu by v tomto směru mohlo být Šlesvicko-Holštýnsko, kde se veřejnost mohla zapojit již při zpracování první analýzy charakteristik oblasti povodí a obogatit tuto fázi zpracování o své znalosti a další údaje. V pracovních skupinách na úrovni dílčích oblastí zpracování se zástupci z různých odborů vyjadřují již od loňského roku k prvním

preferovaným opatření. Výběrové řízení pro preferované pilotní projekty vypsalo také Durynsko. Z hlediska ekologických organizací je tento přístup krokem správným směrem. Smyslem implementace Rámcové směrnice přece nemůže být, aby se čekalo až do roku 2009, tedy do doby dokončení plánů povodí a programů opatření, a poté doufat, že od tohoto okamžiku budou k dispozici prostředky na jejich realizaci. Zároveň je nezbytné, aby byl v praxi při udělování vodoхозяйských povolení mnohem větší měrou prosazován zákaz zhoršování daného stavu, ať už je to v oblasti povodňové ochrany, při úpravách a údržbě toků nebo při výrobě energie ve vodních elektrárnách.

Kriticky se německé ekologické organizace staví zejména k plánům na stavební úpravy a údržbu vnitrozemských vodních cest v povodí Labe, počínaje plavebními stupni na českém úseku toku Labe, přes německý úsek toku Labe až po rozšiřování přístupové plavební dráhy do námořního přístavu v Hamburku. Středem pozornosti německých ekologických organizací a občanských iniciativ je také budování předimenzovaných průplavů do jiných povodí, jako například v rámci dopravního projektu „Deutsche Einheit“ č. 17 („Sjednocení Německa – Stavební úpravy na toku Havoly“), zaměřený na výstavbu Dunajsko-labsko-oderského kanálu a kanálu na toku Sály.

Zpráva 2005 – první souhrnné posouzení známých faktorů ovlivnění, potřeby monitoringu a dalšího postupu podle Rámcové směrnice – může být dobrým základem pro diskusi o dnešních prvofádých úkolech. Odvození konkrétních kroků pro jednotlivé úseky vodních toků je v řady těchto vodních útvarů ještě v plenkách. Na tomto místě se je konec konců ukáže, zda se Rámcová směrnice osvědčí v praxi jako významný mezník při ochraně vod, či zda se projeví pouze jako papírový tygr.

Poznámka:
 Obsah externích příspěvků nemusí vyjadřovat stanovisko MKOL.

DALŠÍ INFORMACE K IMPLEMENTACI RÁMCOVÉ SMĚRNICE JSOU K DISPOZICI NA INTERNETOVÝCH ADRESÁCH:	
Pro českou část povodí Labe	www.env.cz
Ministerstvo životního prostředí ČR	
Ministerstvo zemědělství ČR	www.mze.cz
Povodí Labe, s. p.	www.pla.cz
Povodí Vltavy, s. p.	www.pvl.cz
Povodí Ohře, s. p.	www.poh.cz
Výzkumný ústav vodohospodářský VUV T. G. Masaryka	www.vuv.cz
Pro německou část povodí Labe	
Společenská oblast povodí Labe	www.fgg-elbe.de
Pro rakouskou část povodí Labe	
Spolkové ministerstvo zemědělství, životního prostředí, lesního a vodního hospodářství	www.lebensministerium.at
Spolková země Horní Rakousko	www.ooe.gv.at
Spolková země Dolní Rakousko	www.noel.gv.at
Pro polskou část povodí Labe	
Ministerstvo životního prostředí Polské republiky	www.mos.gov.pl
Regionální vodoхозяйská správa Wrocław	www.rzgw.wroc.pl

DALŠÍ INTERNETOVÉ ADRESY:	
Mezinárodní komise pro ochranu Labe	www.ikse-mkol.de
Portál pro Rámcovou směrnici	www.wasserblick.net
Portál nevládních ekologických organizací v Německu	www.wrrf-info.de

Vydávatel:
Mezinárodní komise pro ochranu Labe (MKOL)
 Fürstenwallstraße 20
 39104 Magdeburg
 Poštovní spojení:
 Postfach 1647/1648
 39006 Magdeburg
 Tel. +49 391 400 03-0
 Fax +49 391 400 03-11
 e-mail: ikse.mko@t-online.de
 Internet: www.ikse-mkol.de

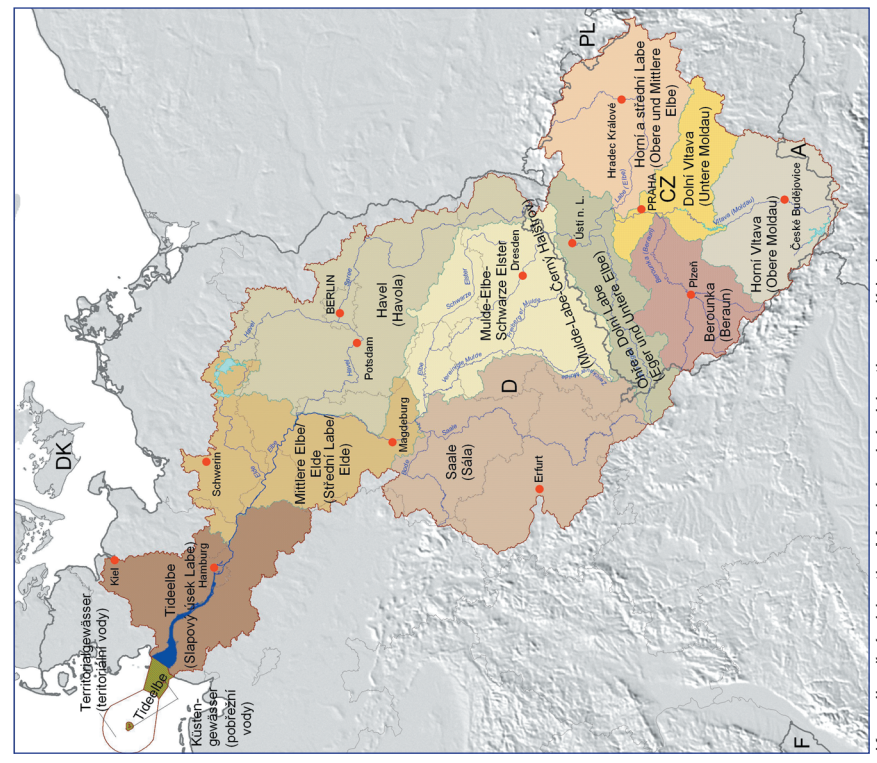
Rámcová směrnice v povodí Labe

Dne 22. 12. 2000 nabyla účinnosti „Směrnice 2000/60/ES Evropského parlamentu a Rady z 23. října 2000 ustávající rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky“ (dále jen „Rámcová směrnice“). Tato směrnice se stala novým základem politiky na ochranu vod v Evropě. Veliká část dosavadních evropských právních úprav byla sloučena a zároveň doplněna o moderní aspekty ochrany vod. Povrchové, podzemní, brakické i pobřežní vody musí být posuzovány jako celek a obhospodařovány přes hranice států. Po vstupu České republiky a Polska do Evropské unie spadá celé povodí Labe do oblastí právní působnosti této směrnice.

Povodí Labe	
Plocha: 148 268 km ²	
z toho:	Česká republika 49 933 km ² (33,68 %)
	Německo 97 175 km ² (65,54 %)
	Rakousko 921 km ² (0,62 %)
	Polsko 239 km ² (0,16 %)
Délka toku řeky Labe: 1 094,3 km	
z toho:	Česká republika 367,3 km (33,6 %)
	Německo 727,0 km (66,4 %)
Počet obyvatel: 24,52 mil.	
z toho:	Česká republika 5,95 mil. (24,3 %)
	Německo 18,50 mil. (75,4 %)
	Rakousko 0,05 mil. (0,2 %)
	Polsko 0,02 mil. (0,1 %)

CÍLEM Rámcové směrnice je dosažení dobrého stavu všech řek, jezer, pobřežních a podzemních vod na území Evropského společenství do roku 2015. K tomu mají být do roku 2009 vypracovány plány povodí a programy opatření pro jednotlivé oblasti povodí. Základním krokem pro sestavení plánů a programů je analýza současného stavu, a to jak z hlediska ekologického, tak ekonomického a sociologické situace. Rámcová směrnice stanovuje dokončení analýzy v roce 2004 a její předložení Evropské komisi do 22. března 2005.

JEDNÍM Z DŮLEŽITÝCH PRINCIPŮ Rámcové směrnice je společný koordinovaný postup států ležících v dané mezinárodní oblasti povodí při ochraně vod. MEZINÁRODNÍ OBLAST PŮVODÍ LABE se rozkládá na území členských států Evropské unie - České republiky, Německa, Rakouska a Polska. V zájmu dosažení efektivního, koordinovaného postupu se tyto čtyři státy dohodly rozdělit Mezinárodní oblast povodí Labe na deset koordináčních oblastí a naplňovat mezinárodní koordinaci a vzájemnou spolupráci při implementaci Rámcové směrnice pod zastřešením Mezinárodní komise pro ochranu Labe (MKOL).

Koordináční oblasti v Mezinárodní oblasti povodí Labe
 zdroj: UBA (D)

Název koordináční oblasti	Rozloha (km ²)	Podíl na povodí Labe (%)	Zodpovědný stát	Státy s podílem na koordináční oblasti
Horní a střední Labe (HSL)	13 709	9,10	CZ	CZ, PL
Horní Vltava (HVL)	11 986	7,95	CZ	CZ, A, D
Berounka (BER)	8 872	5,89	CZ	CZ, D
Dolní Vltava (DVL)	7 273	4,83	CZ	CZ
Ohře a Dolní Labe (ODL)	9 569	6,35	CZ	CZ, D
Mulde - Labe - Černý Halštov (MES)	18 738	12,44	D	D, CZ
Sála (SAL)	24 167	16,04	D	D, CZ
Střední Labe / Elbe (MEL)	16 551	10,99	D	D
Havola (HAV)	23 860	15,84	D	D, CZ
Slapový úsek Labe (TEL)	15 921	10,57	D	D

Kompetentní úřady
 Členské státy jsou povinny sdělit Evropské komisi úřady, zodpovědné za administrativní uplatňování pravidel Rámcové směrnice, jejich právní statut a jejich kompetence na národní a mezinárodní úrovni. Česká republika, Německo, Rakousko a Polsko předaly tyto požadované informace v červnu 2004. Souhrnná informace o kompetentních úřadech je také uvedena v Zprávě pro Mezinárodní oblast povodí Labe podle článku 15 odst. 2 Rámcové směrnice (Zpráva 2005).
Informační listy MKOL
 Základním principem Rámcové směrnice je intenzivní zapojení veřejnosti do všech fází její implementace. Jedním z prvků informování a konzultací s veřejností na mezinárodní úrovni je vydávání neperiodické řady informačních listů MKOL, které budou seznamovat zainteresovanou veřejnost s výsledky a postupem při implementaci Rámcové směrnice v Mezinárodní oblasti povodí Labe a které jí současně poskytnou možnost uplatnit své zájmy.

Zpráva 2005 pro Mezinárodní oblast povodí Labe podle článku 15 odst. 2 Rámcové směrnice

Státy v Mezinárodní oblasti povodí Labe zpracovaly podle požadavků Rámcové směrnice analýzu vodohospodářské a ekonomické situace v povodí Labe. Cílem bylo na základě zhodnocení dopadů lidské činnosti na stav povrchových a podzemních vod provést **odhad dosažení environmentálních cílů u útvárů povrchových a podzemních vod**. Byla zpracována **ekonomická analýza užívání vody**, která má poskytnout dostatečné podrobné informace nezbytné k uplatnění principu návratnosti: nákladů za vodohospodářské služby, k vytvoření podnětů cenové politiky a k nákladům na opatření. V celkové koncepci Rámcové směrnice mají ekonomické přístupy celou řadu dalších funkcí, které mají velký význam pro dosažení environmentálních cílů. V článku 4 Rámcové směrnice jsou uvedeny faktory pro udělení výjimek od stanovených ekologických cílů, přičemž jejich uplatnění bude do určité míry nutno posoudit pomocí ekonomické rozvahy. Mimo to byl zpracován registr území, vyžadujících zvláštní ochranu podle příslušných právních předpisů Evropského společenství na ochranu povrchových a podzemních vod nebo na zachování stanovišť a druhů živočichů a rostlin, vázaných na vodní prostředí (**chráněná území**). Výsledky těchto prací v jednotlivých státech byly pro Mezinárodní oblast povodí Labe shrnuty do jedné zprávy. Zpráva 2005 pro Mezinárodní oblast povodí Labe podle článku 15 odst. 2 Rámcové směrnice.

Povrchové vody

V Mezinárodní oblasti povodí Labe je vymezeno celkem 3 954 útvárů povrchových vod (tekoucí vody, stojaté vody, brakické vody, pobřežní vody).

Následující tabulka uvádí počty vymezených útvárů povrchových vod a předběžně vymezených umělých a silně ovlivněných útvárů povrchových vod v jednotlivých státech v Mezinárodní oblasti povodí Labe.

Vymezení útvárů povrchových vod, předběžně vymezení umělých a silně ovlivněných útvárů povrchových vod

Stát	Celkem		Umělé		Silně ovlivněné	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Česká republika	650	16,4	2	0,05	325	50,0
Německo	3 274	83,5	25,5	0,78	642	19,6
Rakousko	19	0,5	10,5	0,27	10	52,6
Polsko	11	0,3	0,0	0,00	0	0,0
Celkem	3 954	100,0	839	21,2	977	24,7

Odhad dosažení cíle dobrého stavu útvárů povrchových vod

V rámci posouzení dopadů významných vlivů na dosažení environmentálních cílů byly útvary povrchových vod zařazeny do tří tříd „dosažení cíle pravděpodobné“, „dosažení cíle nejasné“ a „dosažení cíle nepravděpodobné“. Třída „dosažení cíle nejasné“ obsahuje vodní útvary, které nebylo možno s jistotou klasifikovat nebo pro ně nejsou k dispozici žádná data.

U těch vodních útvárů, kde bylo dosažení cíle klasifikováno jako „nejasné“ nebo „nepravděpodobné“, bude provedena další charakterizace, aby bylo možno získat chybějící data a optimalizovat monitorovací programy a programy opatření.

Dosažení cíle je u 11 % všech útvárů povrchových vod odhadováno jako pravděpodobné, u 26 % jako nejasné a u 63 % jako nepravděpodobné.

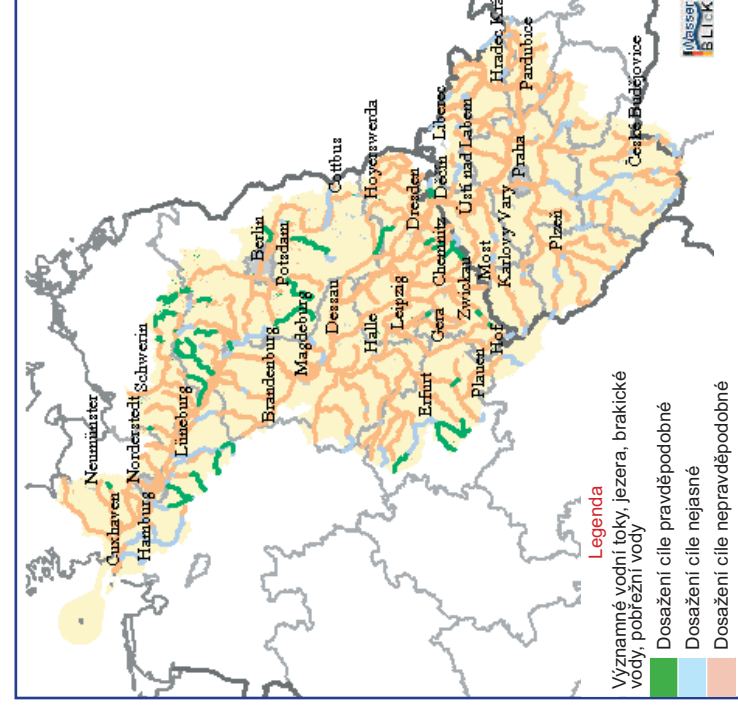
Vedle zatížení útvárů **tekoucích vod** z bodových zdrojů znečištění hraje významnou roli také zatížení z plošných zdrojů znečištění, především ze zemědělství. U některých látek, jako např. u dusíku a fosforu, může toto zatížení značně přesahovat znečištění z bodových zdrojů. V Německu jsou také u většiny těžkých kovů vnosy z plošných zdrojů znečištění mnohem vyšší než z bodových zdrojů znečištění.

Odhad dosažení cíle dobrého stavu útvárů tekoucích vod

Stát	Odhad dosažení cíle dobrého stavu		
	Počet vodních útvárů	Pravděpodobné %	Nejasné %
Česká republika	600	0	0,0
Německo	2 838	263	9,3
Rakousko	17	6	35,3
Polsko	11	11	100,0
Celkem	3 466	280	8,1

Odhad dosažení cíle dobrého stavu			
Počet vodních útvárů	Pravděpodobné %	Nejasné %	Nepravděpodobné %
600	0	160	26,7
2 838	263	704	24,8
17	6	6	35,3
11	11	0	0,0
3 466	280	870	25,1

Odhad dosažení cíle dobrého stavu			
Počet vodních útvárů	Pravděpodobné %	Nejasné %	Nepravděpodobné %
600	0	160	26,7
2 838	263	704	24,8
17	6	6	35,3
11	11	0	0,0
3 466	280	870	25,1

Odhad dosažení cíle dobrého stavu útvárů povrchových vod

Podzemní vody

V Mezinárodní oblasti povodí Labe je vymezeno 310 útvárů podzemních vod o ploše 6 až 6 050 km². Celkem 16 těchto útvárů je ve **svrchní vrstvě** útvárů podzemních vod, 285 útvárů je v **hlavní vrstvě** a 9 útvárů je v **hlubinné vrstvě** útvárů podzemních vod. Plocha útvárů podzemních vod v hlavní vrstvě, které byly přiřazeny Mezinárodní oblasti povodí Labe, činí 147 208 km². Na základě provedených analýz nevznikla potřeba v současné době vymezit mezinárodní přeshraniční útvary podzemních vod.

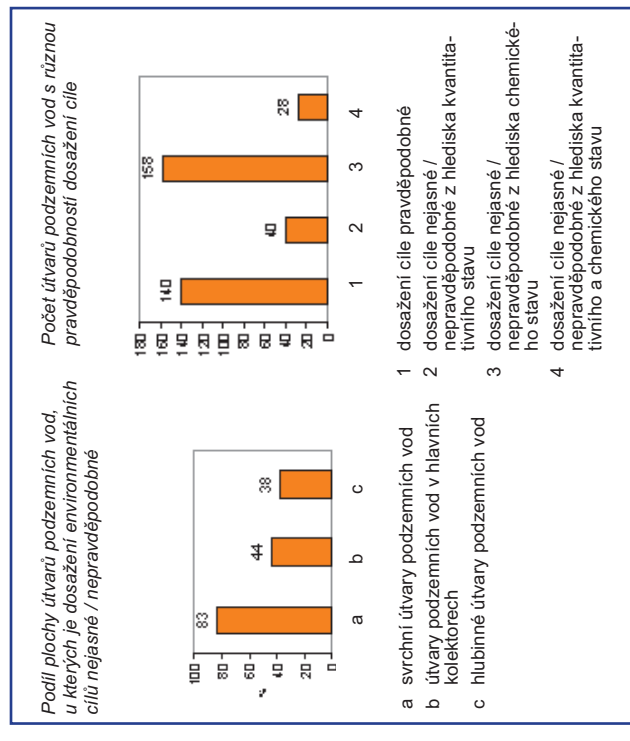
Při identifikaci vlivů **plošných zdrojů znečištění** byly analyzovány vnosy dusíku ze zemědělství do půdy a horninového prostředí, atmosférická depozice dusíku a síry a vliv pesticidů aplikovaných v zemědělství.

V Mezinárodní oblasti povodí Labe není relevantní přímé vypouštění do podzemních vod z **bodových zdrojů znečištění**. Za významné bodové zdroje znečištění jsou ale považovány staré zářezky.

K identifikaci kvantitativních vlivů byla využita data o odběrech podzemních vod z národních databází. V Mezinárodní oblasti povodí Labe nepatří umělá infiltrace k významným vlivům.

Další antropogenní vlivy, působící na podzemní vody, souvisejí s těžbou, a to s bývalou těžbou uranu a současnou či bývalou těžbou hnědého uhlí.

Odhad dosažení environmentálních cílů útvárů podzemních vod
V Mezinárodní oblasti povodí Labe bylo zjištěno, že z hlediska chemického stavu je dosažení environmentálních cílů nepravděpodobné, resp. nejasné u 158 útvárů podzemních vod a z hlediska kvantitativního stavu u 40 útvárů. Mezi nimi je 28 útvárů podzemních vod, pro které platí obě konstatování. Podíl na celkovém počtu 310 útvárů podzemních vod činí tak 51,13, resp. 9 %. Podíl na ploše všech útvárů podzemních vod vymezených v jednotlivých vrstvách představuje pro útvary podzemních vod svrchní vrstvy 83 % z celkové plochy 1 258 km², pro útvary podzemních vod hlavní vrstvy 44 % z celkové plochy 147 208 km² a pro útvary podzemních vod hlubinné vrstvy 38 % z celkové plochy 7 515 km².

Útvary podzemních vod s nižšími environmentálními cíli

Pro určení útvárů podzemních vod s nižšími cíli z hlediska kvantitativního a chemického stavu jsou nezbytné další informace, které budou získány až později na základě monitoringu a ekonomické analýzy. Proto bylo v současnosti možné zpracovat pouze první odhad na základě odborného posouzení expertů.

Z hlediska kvantitativního stavu byly dosud identifikovány výlučné útvary podzemních vod ovlivňované těžbou. Jedná se o 6 útvárů podzemních vod svrchní vrstvy o ploše 595 km² a 8 útvárů podzemních vod hlavní vrstvy o ploše 5 985 km². Žádné útvary podzemních vod hlubinné vrstvy nebyly z hlediska kvantitativního stavu určeny jako útvary s nižšími cíli. Z hlediska chemického stavu byly dosud identifikovány útvary podzemních vod ovlivňované těžbou a starými zatížemi. Jedná se o 1 útvár svrchní vrstvy o ploše 134 km², 11 útvárů hlavní vrstvy o ploše 6 494 km² a 1 útvár hlubinné vrstvy o ploše 1 358 km².